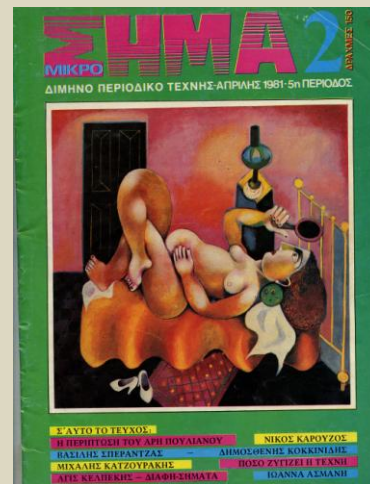

**ΠΕΡΗΣ ΙΕΡΕΜΙΑΔΗΣ, Κώστας Σταυρόπουλος,
ΜΙΚΡΟ ΣΗΜΑ, 1981
ΔΙΜΗΝΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΤΕΧΝΗΣ
ΑΠΡΙΛΗΣ 1981**

**ΟΙ ΑΙΘΟΥΣΕΣ ΤΕΧΝΗΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ (ΚΩΣΤΑΣ
ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ)
ΠΕΡΗΣ ΙΕΡΕΜΙΑΔΗΣ**

Στην πρώτη έκθεσή του παρουσίασε σε σχέδιο κεφάλια αρχαιοκλασικά και βυζαντινά, ένα θέμα, που από εξωτερική άποψη, φαινόταν σε πολλούς για επαναλήψεις. Ο ζωγράφος όμως το επιχείρησε αυτό όχι γι' αυτούς τους απλοϊκούς λόγους αλλά για να επικοινωνήσει με την πολλαπλή δυνατότητα και έκφραση αυτής της γραφής. Ο Ιερεμιάδης έψαξε και έβγαλε την από μέσα δυναμική τους και την ύλη, πλουτίζοντας το δικό του προσωπικό εικαστικό λόγο τελικά.

Εκείνη η φάση της δουλειάς του στηριζόταν πάνω στην ανάγκη της εξωτερικής επικοινωνίας της ζωγραφικής, πούχει την πρωταρχική ανάγκη του μύθου. Η τωρινή δουλειά του ελαττώνει την άμεση ανάγκη του μύθου και την προς τα έξω επικοινωνία της ζωγραφικής και περνά στον εσωτερικό λόγο με λεπτό και ευφυή λυρισμό. Η βάση κι' εδώ είναι το σχέδιο, τα χρώματα μπαίνουν στις συνθέσεις του με πυκνή απλότητα σε τόνους που αναδύει σεμνά η κάσια, η σέπια και η ώχρα που κλίνει προς το αρχαίο κεραμιδί και την πατίνα του χρόνου πάνω σε αρχαίες και βυζαντινές τοιχογραφίες. Σ' αυτή τη γραμμή του χρώματος μάς έχει προϊδεάσει ο δημιουργός με την πρόσφατη και εξαιρετική έκδοση του βιβλίου του για τον Γιαννούλη Χαλεπά.

Ο Ιερεμιάδης είναι βαθύς γνώστης της ζωγραφικής προσφοράς της γενιάς του 30, ιδιαίτερα του Πικιώνη και του Γκ'ίκα, που εκφράζουν τον κοινωνικό λυρισμό της αστικής προοδευτικής διανοήσης. Μα πέρα απ' αυτό κουβαλά και το υψηλό εικαστικό γούστο της Ευρώπης αποκτημένο στη μακρόχρονη επαφή του και δράση του στο Παρίσι.

Αυτά όλα φαίνεται να τον έχουν επηρεάσει και του δάνεισαν ένα κλίμα και αίσθημα γραφής του εκρηκτικού κοινωνικού λυρισμού, της προχωρημένης Ευρώπηση σύγχρονη καλλιτεχνική έκφραση. Ο δικός του λυρισμός τείνει να πιάσει τις οξυδερκείς κλίμακες και την κάθε στιγμή απελευθέρωσης του εικαστικού λόγου μέσω του σχεδίου που βρίσκεται ακόμα προς το δρόμο της αναγκαιότητας και εξέλιξης της σύνθεσης για να καταργήσει από τη μιά μεριά την ευκολία και από την άλλη να παραμερίσει την απλοϊκή επικοινωνία που καταργεί στην τέχνη της εσωτερικές διαλεκτικές εντάσεις δευτέρου, τρίτου και τέταρτου βαθμού περιεκτικής λήψης του εικαστικού θεατή.

Σ' όλη τη βάση του ζωγραφικού του λόγου ο Ιερεμιάδης κρατά τις κλασικές δομές και αξίες της γραφής, αλλά παράλληλα φτάνει και στις απαραίτητες αφαιρέσεις και έρχεται μπροστά μας ένας υγιής απόηχος του μεταπικασσικού κυβισμού αναπλασμένου και χωνεμένου και διαφορετικά αξιοποιημένου από τον Ιερεμιάδη.

Αυτό το κλίμα μάλιστα μπορούμε να πούμε πως απορρέει και από το λυρισμό του Γκίκα, ιδιαίτερα εκεί που παρουσιάζοντα τα στοιχεία των χορταρομπαμπού, τα παραδεισένια φοινικόδεντρα ή κάποια άλλα

απροσδιόριστα εξωτερικά δέντρα της Άπω Ανατολής που κουβάλησε στη ζωγραφική μας από τα λαϊκά χαλιά των ινδικών χωρών, από τα λατρευτικά μέρη των αρχιτεκτονικών ρυθμών της αρχέτυπης τέχνης αυτών των λαών, το θέατρό τους, τις μάσκες συμφιλιώνοντάς τα σ' ένα σύνολο αισθαντικού μπατίκ.

Όλα τα έργα του Ιερεμιάδη στην έκθεσή του αυτή είναι μικρές μονοτυπίες που η βάση τους είναι το σχέδιο και κυριαρχεί το χρώμα της κάσιας. Αφήνει σε δεύτερη μοίρα τη δομή και την οργάνωση των εικόνων και οδηγεί τη ζωγραφική πράξη του στην ελευθερία και στην ανοιχτή μελωδία της δημιουργίας. Ο λυρισμός του ζωγράφου δεν είναι εγωπαθής και άρρωστος όπως αυτός της δυτικής παρακμής. Φέρνει τις μνήμες και τη δυναμική της πλατειάς ανάσας του σήμερα. Φέρνει την ποιητική ροή από τα αρχαιοκλασικά πρότυπα και την εκρηκτική σύγχρονη γραφή που λειτουργεί έξω από τους κατεστημένους ανεξλείχτους μηχανισμούς της κυρίαρχης τάξης και δογματικών αισθητικών αδιεξόδων. Ο Ιερεμιάδης δείχνει ιδιαίτερες αρετές στη ζωγραφική μας και ανήκει στις πρωτοπόρες θέσεις των ουσιαστικών ανανεώσεων. Θα ολοκληρώσει τις προθέσεις του και τις προσπάθειές του, πιστεύουμε, οξύνοντας τον ποιητικά και κοινωνικό λυρισμό της ζωντανής ομορφιάς χωρίς προκατασκευές άπονης φιλοσοφικότητας, αισθαντικότητας και δεξιοτεχνικά σχεδιαστικά τερτίπια που θα ήθελαν τα αστικά σαλόνια.

Κώστας Σταυρόπουλος

ΚΩΣΤΑΣ ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΟΙ ΑΙΘΟΥΣΕΣ ΤΕΧΝΗΣ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

ΠΕΡΗΣ ΙΕΡΕΜΙΑΔΗΣ

Στήν πρώτη έκθεσή του παρουσίασε σέ σχέδιο κεφάλια αρχαιοκλασικά και βυζαντινά, ένα θέμα, πού από έξωτερική άποψη, φαινόταν σέ πολλούς για έπαναλήψεις. Ό ζωγράφος όμως τό επιχείρησε αυτό όχι γι' αυτούς τούς άπλοικούς λόγους αλλά για νά έπικοινωνήσει μέ τήν πολλαπλή δυνατότητα και έκφραση αύτής τής γραφής. Ό Ίερεμιάδης έψαξε και έβγαλε τήν από μέσα δυναμική τους και τήν ύλη, πλουτίζοντας τό δικό του προσωπικό εικαστικό λόγο τελικά.

Έκείνη ή φάση τής δουλειάς του στηριζόταν πάνω στην ανάγκη τής έξωτερικής έπικοινωνίας τής ζωγραφικής, πούχει τήν πρωταρχική ανάγκη τού μύθου. Ή τωρινή δουλειά του έλαττώνει τήν άμεση ανάγκη τού μύθου και τήν πρόσ τά έξω έπικοινωνία τής ζωγραφικής και περνά στόν έσωτερικό λόγο μέ λεπτό και εύφυή λυρισμό. Ή βάση κι' έδω είναι τό σχέδιο, τά χρώματα μπαίνουν στίς συνθέσεις του μέ πυκνή άπλότητα σέ τόνους πού αναδύει σεμνά ή κάσια, ή σέπια και ή ύχρα πού κλίνει πρόσ τό αρχαίο κεραμίδι και τήν πατίνα τού χρόνου πάνω σέ αρχαίες και βυζαντινές τοιχογραφίες. Σ' αύτή τή γραμμή τού χρώματος μάς έχει προειδεάσει ό δημιουργός μέ τήν πρόσφατη και έξαιρετική έκδοση τού βιβλίου του για τό Γιαννούλη Χαλεπά.

Ό Ίερεμιάδης είναι βαθύς γνώστης τής ζωγραφικής προσφοράς

τής γενιάς τού 30, ιδιαίτερα τού Πικιώνη και τού Γκίκα, πού έκφράζουν τόν κοινωνικό λυρισμό τής άστικής προοδευτικής διάνοησης. Μά πέρα άπ' αυτό κουβαλά και τό ύψηλό εικαστικό γούστο τής Εύρώπης άποκτημένο στή μακρόχρονη έπαφή του και δράση του στό Παρίσι.

Αύτά όλα φαίνεται νά τόν έχουν έπηρεάσει και τού δάνεισαν ένα κλίμα και αίσθημα γραφής τού έκρηκτικού κοινωνικού λυρισμού, τής προχωρημένης Εύρώπης στή σύγχρονη καλλιτεχνική έκφραση. Ό δικός του λυρισμός τείνει νά πιάσει τις όξυδερκείς κλίμακες και τήν κάθε στιγμή άπελευθέρωσης τού εικαστικού λόγου μέσω τού σχεδίου πού βρίσκειται άκόμα πρόσ τό δρόμο τής αναγκαιότητας και εξέλιξης τής σύνθεσης για νά καταργήσει από τή μιá μεριά τήν εύκολία και από τήν άλλη νά παραμερίσει τήν άπλοική έπικοινωνία πού καταργεί στην τέχνη τις έσωτερικές διαλεκτικές εντάσεις δευτέρου, τρίτου και τέταρτου βαθμού περιεκτικής λήψης τού εικαστικού θεατή.

Σ' όλη τή βάση τού ζωγραφικού του λόγου ό Ίερεμιάδης κρατά τις κλασικές δομές και άξίες τής γραφής, αλλά παράλληλα φτάνει και στίς άπαραίτητες άφαιρέσεις και έρχεται μπροστά μας ένας ύγιής άπόηχος τού μεταπικασσικού κυβισμού άναπλασμένου και χωνεμένου και διαφορετικά άξιопοιημένου από τόν Ίερεμιάδη.

Αυτό τó κλίμα μάλιστα μπορούμε νά πούμε πώς άπορρέει και από τó λυρισμό τού Γκίκα, ιδιαίτερα εκεί πού παρουσιάζονται τά στοιχεία τών χορταρομπαμπού, κάποιας αισθαντικότητας, τά παραδεισένια φοινικόδεντρα ή κάποια αλλά άπροσδιόριστα έξωτικά δέντρα τής ΄Απω ΄Ανατολής πού κουβάλησε στή ζωγραφική μας από τά λαικά χαλιά τών ινδικών χωρών, από τά λατρευτικά μέρη τών αρχιτεκτονικών ρυθμών τής αρχέτυπης τέχνης αύτών τών λαών, τó θεατρό τους, τις μάσκες συμφιλιώνοντάς τα σ' ένα σύνολο αισθαντικού μπατίκ.

Όλα τά έργα τού Ίερεμιάδη στην έκθεσή του αύτή είναι μικρές μονοτυπίες πού ή βάση τους είναι τó σχέδιο και κυριαρχεί τó χρώμα τής κάσιας. Άφήνει σέ δεύτερη μοίρα τή δομή και τήν όργάνωση τών εικόνων και οδηγεί τή ζωγραφική πράξη του στην έλευθερία και στην άνοιχτή μελωδία τής δημιουργίας. Ό λυρισμός τού ζωγράφου δέν είναι έγωπαθής και άρρωστος όπως αύτός τής δυτικής παρακμής. Φέρνει τις μνήμες και ή δυναμική τής πλατειάς ανάσας τού σήμερα. Φέρνει τήν ποιητική ροή από τά αρχαιοκλασικά πρότυπα και τήν έκρηκτική σύγχρονη γραφή πού λειτουργεί έξω από τούς κατεστημένους άνεξέλιχτους μηχανισμούς τής κυρίαρχης τάξης και δογματικών αισθητικών άδιεξόδων. Ό Ίερεμιάδης δείχνει ιδιαίτερες άρετές στή ζωγραφική μας και ό-

νήκει στις πρωτοπόρες θέσεις των ούσιαστικών ανανεώσεων. Θα ολοκληρώσει τις προθέσεις του και τις προσπάθειές του, πιστεύουμε, όξυνοντας τόν ποιητικό και κοινωνικό λυρισμό της ζωντανής όμορφιάς χωρίς προκατασκευές άπονης φιλοσοφικότητας, αισθαντικότητας και δεξιοτεχνικά σχεδιαστικά τερτίπια που θα ήθελαν τά άστικά σαλόνια.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΙΓΑΔΗΣ

Ένας που βγήκε ιδιαίτερα εύνοημένος και κατάβαθα ίσως εύχαριστημένος από τη ζωγραφική γενιά του 30 είναι νομίζουμε ο Γιάννης Τσαρούχης.

Μιά φύση ανήσυχη, παιγνιδιάρη, λυρική και μέσα σ' αυτό το κλίμα της άστικής προοδευτικής παρέας τολμηρή.

Κράτησε τη γοητεία της προσωπικότητάς του γιατί έμεινε ανένταχτος και δέν προσχώρησε σάν δάσκαλος στη Σχολή Καλών Τεχνών, εύκολο εισιτήριο γι' αυτόν, άν τότελε. Γιατί όλη ή μερίδα αυτής της άστικής προοδευτικής διανόησης του 30 εύνοήθηκε ιδιαίτερα πρός την Σχολή Καλών Τεχνών μεταπολεμικά. Έτσι έγινε έξω από τη Σχολή κι' άθελά του ένας δάσκαλος που έπηρέασε τούς νεώτερους ζωγράφους και τόν επέλεξαν κατά συνείδηση κι' όχι κατ' ανάγκη τών σχολικών μαθημάτων.

Άπό τά πράγματα και τη δραστηριότητα αυτή του άσίγαστου για τό χώρο του δημιουργού προέκυψε στη νεώτερη ζωγραφική μας μιά παρέα που συνέπλεε στό ζωγραφικό κλίμα Τσαρούχη, αλλά και δήλωνε έντονα τις διαφορετικές μεταξύ τους συλλήψεις και μορφοπλαστικές προτάσεις.

Σ' αυτό το μετατσαρουχικό ζωγραφικό λόγο κινήθηκαν σάν άξιολογώτερες περιπτώσεις για τη ζωγραφική μας ο Γιώργος Μανουσάκης, ο Άνδρέας Φωκάς, ή Νίκη Καραγάση κι' ο Γιάννης Μιγάδης.

Άκόμα και στό εισαγωγικό σημείωμά του ο Μιγάδης στό ΣΗΜΑ, μέ την εύκαιρία του αφιερώματος του περιοδικού σ' αυτόν, βλέπουμε νά δίνει μιά τσαρουχική γεύση και στό γραπτό του λόγο. Γιατί ο Τσαρούχης είχε πάντα την ανάγκη νά προκαταλαμβάνει για τόν έαυτό του άκόμα και τούς κριτικούς... "πού του θόλωναν τά νερά!"

Θά σάς αναφέρουμε μιά όλόκληρη πρόταση από τό κείμενο του Μιγάδη που νομίζουμε ότι δέν διαφέρει σέ τίποτα από τη δημοσιογραφική δραστηριότητα, που τόσο άξιοποίησε ο δάσκαλος, στόν τόπο μας.

"Είναι δύσκολο νά τολμάς τ' άθόρυβο και νά κωφεύεις στις κραυγαλέες σειρήνες, τά όμαδικά και έγγυημένα ρεύματα"

Νά τόν πούμε κι' έμεις όπως ο Μουρσελάς είρωνα και μακάβριο; Στό ζωγραφικό του λόγο όμως ο Μιγάδης διαφέρει πολύ από τό κείμενό του. Κι' αυτό έχει την τελική σημασία για μάς.

Άν, όπως είπαμε, φέρνει τό κλίμα ή κάποιο κλίμα της τσαρουχικής σφαίρας συγχρόνως και ιδιαίτερα παραδεχόμεστε πώς φέρνει τις δικές του αυτοδύναμες άρετές και συλλήψεις μέσα σ' αυτήν την ζωγραφική παρέα, όπως του Φωκά, που φέρνει τό ιδιαίτερο στοιχείο του έντονου και ξεχωριστού δραματικού κλίματος τών τοπίων. Τής Καραγάση που φέρνει επίσης τό βαθύτερο λαϊκό στοιχείο, χωρίς σοβαρές ένοχές και παραποιήσεις που δημιούργησαν άλλοι όμότεχνοι της ωρίτερα. Ο Μανουσάκης τό καθαρά ώραιο έλληνικό τοπίο κι' ο Μιγάδης τη λυρική απλότητα, ζημωμένη μέσα στόν εικαστικό λόγο μέ τό ύλικό και τό βαθύ ψυχισμό του λεπτού αισθήματος και της λιτής σκέψης που άναζητούν άπελευθερώσεις της ιστορικής μνήμης στό χώρο του περιστατικού και την άνάμιξη του αύθόρμητου μέ τό καθημερινό.

Τό πέρασμα του Μιγάδη από τά

λαϊκά στοιχεία και σύμβολα μιάς περασμένης ζωής από παλιές φωτογραφίες λαϊκές που μεταφέρουν τό έλεγειακό κλίμα της μελαγχολίας κι' άκόμα τη πικρή άπουσία του ζωντανού στοιχείου της ζωής τό όποιο καθώς έφυγε μετέβαλλε τις εικόνες σέ επιτύμβιες θλίψεις.

Πάντως όπως και νά την δούμε τη ζωγραφική του Μιγάδη ή μέσα σέ μιά συγκεκριμένη ομάδα ή στό κλίμα ενός άλλου ζωντανού δημιουργού και δάσκαλου, στό κλίμα επίσης μιάς κοινωνικής προοδευτικής άστικής μερίδας μέ τις πολλαπλές έκδοχές του κοινωνικού λυρισμού της και τις άρετές τών άτομικών συλλήψεων του δημιουργού που έξετάζουμε εδώ θα ζητούσαμε από τό ζωγράφο μιά πρός την ίδια γραμμή που επέλεξε κι' αυτός ο ίδιος στη ζωγραφική του γραφή, νά περάσει τώρα στην έκρηκτικότερη κλίμακα του άτομικού και προσωπικού λυρισμού του.

Η έκθεσή του στό ΠΟΛΥΠΛΑΝΟ τελευταία έδειξε πώς έχει αυτά τά έφόδια κι' έχει πιάσει την έννοια του δικού του δρόμου. Μόνο νά βοηθήσει περισσότερο αυτό τό δρόμο που του πάει και νά βρεί τη μεγαλύτερη ένταση αυτός ο ποιητικός λυρισμός του στη ζωγραφική έκφραση.

Ο διακοσμητικός κάποτε άπόηχος έχει τις ρίζες του στη σκηνογραφική του δραστηριότητα. Θα πρέπει προκειμένου για τόν καθαρό χώρο της ζωγραφικής του ν' άποβληθεί αυτό τό στοιχείο που περνάει σέ κάποια στιγμή μέ τη γοητεία του άσυνείδητου και του ένστικτου μέσα στό έργο του κι' άθελα του δημιουργεί τά ίχνη της εύκολίας και του εύκολόπεμπτου λυρισμού.

Πιστεύουμε στις άναξιοποίητες άκόμα δυνάμεις του Μιγάδη που σ' αυτή την ώριμη στιγμή του ζητούν την άπελευθέρωσή τους πρός αυτό που όραματιζόμαστε γι' αυτόν.